

FOTO ROGER LUNDHOLM

Katja Troberg och Cristof Broman på Beroendecentrum i Malmö tror att man kan korta narkomanens väntan på behandling från månader till veckor om Sprutbytet blir en naturlig väg in.

Snabbare till behandling med hjälp av sprutbytet

Det första målet är att personen som missbrukar narkotika blir så fysiskt frisk som möjligt. Därefter går det att ta i tu med bostad och ekonomi.

Genom att fånga upp missbrukarna via Sprutbytet kan Beroendecentrum i Malmö kraftigt korta tiden till läkemedelsbaserad behandling.

SIDAN 3

Halverade vårdtid på tung avdelning

På avdelning 6 på Skånes universitetssjukhus i Malmö har medarbetarna periodvis halverat vårdtiden med hjälp av bland annat dagliga möten vid avdelningens vita tavla.

SIDAN 2

FOTO ROGER LUNDHOLM

Samtidigt som vårdtiden sänks har patientsäkerheten stärkts tack vare ständig uppföljning om fallrisk, undernäring och risk för trycksår.

Från första till sista andetag

SIDAN 2 www.vetenskaphalsa.se

Smart rutin mot tysta hjärnskador

En inopererad pump kan ge hjälp mot okontrollerade muskelkramp. Men det tog som mest 6-7 år att komma till.

Nu är kön borta tack vare nya rutiner på neurokirurgen i Lund.

Klinikens leanarbete gav med ens personer som drabbats av MS, CP eller ryggmärgstrauma möjlighet att börja jobba igen.

SIDAN 3

Könet ger större risk för infarkt

Nya studier visar att kvinnor som har typ 2-diabetes löper större risk för dödlig hjärtinfarkt än män med samma sjukdom.

Dessutom var dessa kvinnors insulinresistens och fetma högre när den fysiska belastningen på jobbet ökade.

SIDAN 2

3D-bild avslöjar fler brösttumörer

Vid vanlig röntgen kan frisk vävnad dölja tumören i bröstet.

Ny forskning visar att tredimensionell röntgenteknik hittar tumören där den traditionella sviker.

SIDAN 4

Vill överlista sluga bakterier

Bakterier som angrips av antibiotika skickar signaler till andra, penicillinlänkansliga bakterier som gör dessa okänsliga för antibiotika.

Nu söker forskarna ett svar på hur denna samverkan kan begränsas.

SIDAN 4

Alla yrkeskategorier samverkar runt patienten i dagliga möten. Från vänster Linda Ståhl, Jenny Wibacke, Johanna Falk, Catharina Tollstam-Persson, Anthony Prakash, Annika Gustafsson, Peter Gedon och Kinna Månsson.

redan på förmiddagen och ta emot en ny efter lunch, säger Wibacke.

Röda, gula och gröna skyltar på pulstavlan berättar om patienten ska ha tarmvila, om det är dags för hemgång, om det förbereds för detta och så vidare. De tre teamen har reducerats till två som i gemensamma diskussioner kan fördela vårdkrävande patienter mellan sig.

Alla medarbetare deltar så ofta som möjligt i ronderna vilket stärker den enskilde individen och hennes yrkeskunskande.

– Det gör det också lättare att motivera våra patienter och anpassa vården efter deras behov, liksom att informera dem om när vi planerar utskrivning, säger Jenny Wibacke.

En bärande tanke är utjämning. Att hålla en jämn takt även i förhållande till andra behandlande enheter. Det är kanske samtidigt den största utmaningen.

– Men själva kan vi göra skillnad, framhåller Jenny.

Och varje dag ställer den som leder mötet vid pulstavlan frågan:

”Gjorde ni något bra i dag som förbättrade patientflödet?”

Per Långby

Kontakt

Jenny Wibacke
jenny.wibacke@skane.se
0766-48 63 65

Kortade vårdtid med upp till halva tiden

På Skånes universitetssjukhus avdelning 6 i Malmö vårdas personer med svåra tarm- eller leversjukdomar, ett stort omvårdnadsbehov och tunga behandlingar.

Trots detta har avdelningen lyckats minska den genomsnittliga vårdtiden med som mest halva tiden.

– Den takten är inte möjlig hela tiden. Men vägen dit går genom att alla yrkeskategorier varje dag diskuterar och synliggör

behoven vid gemensamma möten, förklarar enhetschefen **Jenny Wibacke**.

Tidigare var medelvårdtiden som högst 8 dygn. När den var som kortast i oktober i år hade den sjunkit till 4,1. De dagliga mötena vid den vita tavlan – pulstavlan – på avdelningsexpeditionen har inneburit att patienter inte längre ligger inne mer än nödvändigt.

– Nu har hela teamet koll på läget. Därmed blir det lättare att skriva ut en patient

Könstillhörighet ger större risk för infarkt

När kvinnor får typ 2 diabetes ökar risken för dödlig hjärtinfarkt i betydligt högre grad än hos män med samma sjukdom.

Det visar en ny avhandling från Lunds universitet där **Charlotte Larsson**, folkhälsovetare och forskare, har undersökt hur olika riskfaktorer för hjärtinfarkt tar sig uttryck hos kvinnor och män. Förutom typ 2 diabetes har hon även undersökt fysisk aktivitet, stress samt hur ett antal andra riskfaktorer samvarierar.

Graden av fysisk belastning på jobbet gav skilda effekter på kvinnor och män. Hos männen sågs ingen effekt på vare sig fetma eller insulinresistens. Hos kvinnor var däremot förekomsten av både fetma och insulinresistens högre med ökad grad av fysisk belastning på jobbet.

– Ett förvånande resultat kan man tycka. Förmodligen är det någon variabel som vi inte undersökt som är orsaken, kanske åter

dessa kvinnor annorlunda, stressar mer eller påverkas av sin livssituation i stort. Det finns all anledning att titta närmare på denna grupp och vid behov eventuellt gå in med förebyggande åtgärder, säger Charlotte Larsson.

Underlaget till studierna kommer från Skaraborgsprojektet, en befolkningsstudie med flera tusen deltagare i Västra Götaland. Charlotte Larsson betonar vikten av att ta hänsyn till köns olika förutsättningar i samband med forskning:

– Det finns mycket som kan påverka risken att utveckla sjukdomar, exempelvis biologiska skillnader, olika livsstil och livssituationen i ett större perspektiv.

Akut hjärtinfarkt är den vanligaste dödsorsaken bland både kvinnor och män i Sverige. År 2008 dog mer än 10 000 personer i sjukdomen.

Björn Martinsson

Kontakt

Charlotte Larsson 072-723 44 99
charlotte_a.larsson@med.lu.se

Forskningens dag på webben

Forskningens dag 2011 hade temat Andningen och livet - från första till sista andetag, om sjukdomar som drabbar lungor och luftvägar.

Du kan nu se de filmade föreläsningarna och alla posters på webben eller beställa tidskriften Aktuellt om vetenskap & hälsa med samma tema.

www.vetenskaphalsa.se

Smart rutin gav hjälp mot tysta hjärnskador

Fram till i våras stod ett drygt 50-tal i en kö som rörde sig långsamt framåt. I dag är deras väntan kort. Nu får personer som drabbats av MS och ryggmärgs- eller CP-skada äntligen snabb behandling mot sina okontrollerade muskelspasmer.

Neurokirurgens pumpar ger lindring åt den tysta hjärnskadan.

Tillståndet är inte akut och därför inte lika prioriterat som exempelvis en pågående blödning i hjärnan.

– Men många drabbas av plågsamma, sammandragande kramptillstånd. I en del fall är det omöjligt att med handkraft räta ut en sådan arm, berättar sjukgymnasten **Birgitta Kahlmeter**.

För henne och neurokirurgen **Nils Ståhl** var dessa patienter tidigare ett ständigt gnagande dåligt samvete.

Metoden går ut på att operera in en pump under huden på patienten. Denna fylls med det kramplösande läkemedlet Baclofen som via en kateter förs in i ryggmärgskanalen. Men kön till ingreppet ringlade sig sedan länge lång och testning- tog flera dagar.

FOTO ROGER LUNDHOLM

Birgitta Kahlmeter och Nils Ståhl tror att väntetiden till ingrepp tidigare var så lång att remitterter drog sig för att skicka patienter till Baclofen-behandling.

Birgitta Kahlmeter och Nils Ståhl gick då igenom varje moment i processen.

– I våras prövade vi en metod att ge en testdos på mottagningen i stället för som tidigare testa patienterna inläggande. Patienter som förbättrades vid testet har opererats inom ett par veckor, berättar Nils Ståhl.

Tack vare detta har kön försvunnit. Nu återstår att förbättra uppföljning oavsett var patienten befinner sig i landet.

– Vi vill att barnsjukvården tar ett större ansvar för sina patienter och att fler får kompetens att bedöma effekten och ge

läkemedel. Men det är som mycket annat än resursfråga, säger Ståhl, vars klinik utbildat andra sjukhus i hanteringen.

Helt nyligen aktualiserades kompetensbehovet ur en annan aspekt; i en Lex Maria-anmälan då katetern i en pojke med CP-skada hade lossnat och problemet inte uppmärksammats, vilket är ytterst ovanligt.

Per Långby

Kontakt

Nils Ståhl 046-17 12 48
nils.stahl@skane.se
Birgitta Kahlmeter 046-17 35 22
birgitta.kahlmeterpersson@skane.se

FOTO THE SCORPIS RESEARCH INSTITUTE

Sprutbytet ska ge mer tillgänglig behandling

Om sprutbytet vid Skånes universitetssjukhus i Malmö blir en naturlig ingång till läkemedelsassisterad behandling kan narkomaner få behandling snabbare.

– Prioritet ett är att först uppnå medicinsk stabilitet och därefter ta itu med de andra bitarna såsom bostad och ekonomi, berättar **Katja Troberg**, sjuksköterska och sektionsledare på Forskningsmottagningen, Beroendecentrum Malmö.

Patienterna uppmanas att komma så rena som möjligt för att inställningen ska bli smidig. Hitintills har detta gett goda resultat.

Det som skiljer denna metod från sedvanlig procedur är att vägen från önskemål om behandling till dess att man befinner sig i behandling är avsevärt mycket kortare, max 2,5 vecka. På andra håll i Sverige kan ta det flera månader att komma till för behandling.

Här fångas missbrukarna upp via sprutbytesprojektet i Malmö.

– Förutom det unika i själva överföringsprocessen ger mottagningen oss också möjlighet att studera en rad fråge-

ställningar som berör långvarigt narkotikamissbruk och dess komplikationer.

130 patienter ska ingå i studien som ska utmynna i en avhandling av **Martin Bråbäck**, specialistläkare.

– Läkemedelsassisterad behandling med metadon eller buprenorfin har visat sig fungera bäst på patienter som utvecklat ett tungt heroinberoende, förklarar han.

Syftet med studien är att kunna visa att sprutbytet kan användas som kontaktyta för att överföra patienter från aktivt missbruk till evidensbaserad behandling. Målsättningen är drogfrihet och ökad livskvalitet.

Patienterna i studien kommer att följas i tre år. De får regelbundet lämna urinprov. Dessutom utförs håranalyser vid start samt efter tre månader. För att delta i studien ska man ha missbrukat heroin minst ett år. Den finansieras av Psykiatri Skåne och Medicinska fakulteten vid Lunds universitet.

Hans-Göran Boklund

Kontakt

Katja Troberg 0766-48 65 02
katja.troberg@skane.se
Martin Bråbäck 0766-48 61 97
martin.braback@skane.se

Nobelföreläsning

2011 års nobelpristagare i fysiologi eller medicin

Bruce Beutler:

"How Mammals Sense Infection: From Endotoxin to the Toll-like Receptors"

onsdagen den 14 december

15.30-16.30 i aulan,

Skånes universitetssjukhus i Lund

Alla hjärtligt välkomna!

Medicinska fakulteten vid Lunds universitet
Antalet platser är begränsat - kom i tid!

Direktsänd webb-TV planeras över
www.skane.se/sus

3D-teknik avslöjar fler brösttumörer

När man tar en vanlig tvådimensionell röntgenbild av en brösttumör finns det en risk att tumören döljs bakom den friska vävnaden i bröstet. Tredimensionella röntgenbilder minskar den risken.

Det visar radiofysikern **Pontus Timberg** vid Skånes universi-

tetssjukhus i Malmö som nyligen lade fram sin avhandling vid Lunds universitet.

– Med en tredimensionell högupplöst röntgenbild får man bättre information om vad som döljer sig i vävnaden.

Patrik Timberg har i sitt arbete simulerat tumörer och testat olika bildförhållanden.

– Jag har varierat typen av tumörer med anspråk på storlek och kontrast, och jämfört detektionen av dessa mellan tvådimensionell mammografi och det nya sättet.

Med den teknik som används idag riskerar 15-30 procent av bröstcancerfallen att förbli upptäckta.

I ett av sina arbeten har Pontus Timberg studerat radiologernas ögonrörelser när de granskar röntgenbilder.

– En tredimensionell bröstbild som visas i horisontellt läge är bättre anpassat för granskarens synfält, säger Pon-

tus Timberg och jämför med dagens breda tv-apparater.

Metoden som han disputerat på, kallad brösttomosyntes, är säkrare, men är mer kostsam och tidskrävande än den tvådimensionella metoden. Den kräver också väsentligt större lagringskapacitet än dagens system.

Avhandlingen heter ”Breast Tomosynthesis, aspects on detection and perception of simulated lesions”. Den är framlagd vid Medicinska fakulteten på Lunds universitet.

Hans-Göran Boklund

Kontakt

Pontus Timberg 040-33 86 59
pontus.timberg@med.lu.se

FOTO: ROGER LUNDHOLM

De försöker överlista bakteriers samverkan

Bakterier som angrips av antibiotika skickar ut små nanoliknande partiklar med enzym som bryter ner penicillin. Då blir andra bakterier, som annars är känsliga för antibiotikabehandling, triggade att förvärra öroninflammationen eller luftvägsinfektionen.

Nu försöker forskarna överlista denna samverkan.

Doktorand **Viveka Schaar** och professor **Kristian Riesbeck** vid Labmedicin Skåne i Malmö studerar hur dessa nanopartiklar – yttermembranspartiklar – triggar de bakterier som inte är så resistenta mot penicillin att bli det.

– Det jag söker är att se om det finns ett angreppssätt mot bakteriernas försvar, säger Viveka Schaar. Vi vill lära oss mer om bakteriernas försvarssystem för att kunna bekämpa dem.

Studierna gäller Moraxella, en bakterie som bland annat orsakar öroninflammationer och bronkit samt Haemophilus och pneumokocker, två olika sorters bakterier som orsakar samma sjukdomar men är mer lättbehandlade med vanligt penicillin.

– Sjukdomarna orsakas ofta av ett samspel mellan de tre olika bakteriesorterna. Det är därför viktigt att hitta ett sätt

att begränsa deras förmåga att samverka, förklarar Kristian Riesbeck.

Genom att samverka exempelvis i luftvägarna har de tre bakterierna förbättrat sin förmåga att samtliga överleva en behandling med antibiotika mer än om de agerar var för sig.

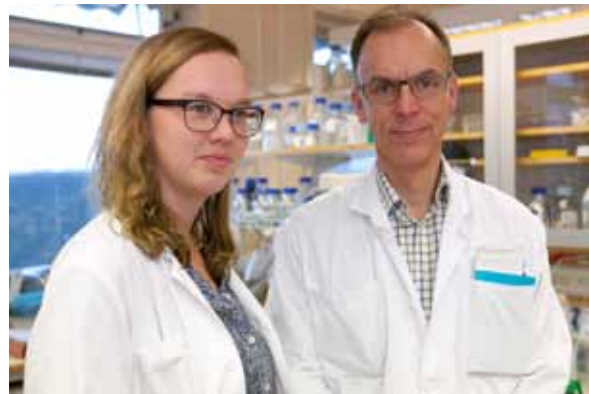

FOTO: ROGER LUNDHOLM

Viveka Schaar och Kristian Riesbeck söker ett angreppssätt mot bakteriernas försvar mot antibiotika.

Viveka Schaar räknar med att disputerar inom något år.

Hans-Göran Boklund

Kontakt

Kristian Riesbeck 040-33 84 94
kristian.riesbeck@med.lu.se
Viveka Schaar 040-33 15 42
viveka.schaar@med.lu.se
046-11 22 33 | 0703-11 22 33

Redaktion Per Långby, 046-17 12 53, 0706-17 12 53, per.langby@skane.se | Hans Göran Boklund, 040-33 33 01, 0768-87 11 05, hans-goran.boklund@skane.se | Katrin Ståhl, 046-222 01 31, katrin.stahl@med.lu.se | Elisabet Sjöberg Wester 046-17 60 10, 0768-89 06 64, elisabet.sjoberg-wester@skane.se | Sofia B Liljedahl 044-309 34 43, 0768-87 16 14, sofia.b.liljedahl@skane.se

Adress Nyhetsbrev för massmedia, Skånes universitetssjukhus, 205 02 Malmö | Medicinska fakulteten, Lunds universitet, Box 117, 221 01 Lund | Labmedicin Skåne, 221 85 Lund | Psykiatri Skåne, 221 85 Lund

Foto Roger Lundholm, 0768-87 05 70, roger.lundholm@skane.se

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Psykiatri Skåne
Labmedicin Skåne

Skånes universitetssjukhus